

KUNGL. *N 13304*
JÄRNVÄGSSTYRELSEN

Kungl. Generalpoststyrelsen.
Lidum den 25 SEP. 1906

Trafikafdelningen

N. 4482

*1906 den 28 Sept. anm. i Kgl. och Kgl.
(1979) utsp. till Kungl. Järnvägsstyrelsen.
Vidil. d. N. 14639
2471*

Till Kungl. Generalpoststyrelsen.

*Pl. K.
N. 13304*

Sedan I uti till Kungl. Järnvägsstyrelsen afgifvet yttrande angående Borgholm - Böda järnvägsaktiebolags hos Kungl. Maj:tt gjorda anhållan om fastställelse af namn å stationer och hållplatser vid bolagets under anläggning varande järnväg, under framhållande att de i bolagets namnförslag ifrågasatta namnen Källa och Gunnarsbo lätteligen kunde föranleda till förväxling, Källa med post- och järnvägsstationen Kellna och Gunnarsbo såväl med poststationen Gunnarsbyn som med poststationen Gunnarskog samt att det i Södermanlands län finnes en poststation med samma benämning som den i namnförslaget för en af hållplatserna upptagna benämningen Marsjö, hemställt, att namnen Källa, Gunnarsbo och Marsjö måtte utbytas mot andra benämningar, har bolaget, efter därom af Kungl. Järnvägsstyrelsen gjord framställning, föreslagit, att sistberörda tre namn måtte få utbytas mot benämningarna Källaberg, Gunnarslund och Föra.

Med anledning häraf för Kungl. Styrelsen, som för sin del icke har något mot nu ifrågasatta namnförändring att erinra, härigenom äran anhålla om benäget yttrande, huruvida från Eder sida något finnes att mot de nu föreslagna namnen invända. Stockholm den 22 september 1906.

Under Generaldirektörens förnvaro:

Sjalmar Miklaun

*Gustaf Welin
Förordnande*

Erik Lindgren

Ortnamn i postadresser

Exempel på variationer vid namngivning

Förord

Under min forskning i svensk posthistoria har det ibland slagit mig att jag inte kunnat spåra någon enhetlig linje vid val av namn på postanstalter i samband med deras tillkomst. Visserligen tycks sockenriamnet ha varit vägledande, när det gällde poststationer på landsbygden, men det finns så många variationer att jag funnit anledning att studera dessa, till att börja med i mitt hemlandskap. Jag har en känsla av att det var status att få det egna ortnamnet i postadressen. Gårdar och byar i omgivningen och ibland till och med grannsockenborna måste ju använda namnet, när de skrev till sina kontakter i vida världen.

Förenade poststationer, d v s sådana som var förlagda till järnvägsstationer och förestods av järnvägsbefälet, skulle man kunna lämna därhän, eftersom de fick järnvägsstationens namn och sålunda var beroende av det namn som valdes för samhällets järnvägsstation. Man kan ändå inte förbigå dessa. Regeringen uppdrog nämligen åt poststyrelsen 1871 att samråda med järnvägsstyrelsen i namnfrågor. Huvudskälet torde ha varit att undvika förväxling med poststationer som hade snarlika namn. Det visade sig då att järnvägsbolagens ursprungliga namnförslag ibland ändrades, när järnvägsstationer skulle förenas med post. Baksidan av omslaget till denna skrift visar på ett sådant exempel.

När det redan fanns en lantpoststation med järnvägsstationens namn och den förra inte drogs in, tillgreps man ibland suffixen *station* för järnvägsstationen eller *kyrkby* för den kvarblivande lantpoststationen i järnvägens närhet, t ex Brösarps station och Essunga kyrkby. För att skilja andra poststationer med snarlika namn användes inte så sällan prefix med landskapsnamn, t ex Ölands Segerstad, Smålands Rydaholm och Skånes Fagerhult. Detta system önskade dock Ortnamnskommissionen begränsa. I en kommentar till frågan om namnet på en ny poststation 1930 ansåg Jöran Sahlgren, att "*endast ett mycket litet antal dylika namn kunna tillstyrkas för varje landskap. På Gotland finnas redan Gotlands Hässelby och Gotlands Karby. Namnet Gotlandstofta blir nr 3 i serien. Härmed torde denna lämpligen böra avslutas*".

Så vitt jag vet har någon närmare studie inte publicerats för landet i sin helhet om hur postanstalternas namn valdes. Min förhoppning är att detta häfte skall kunna ge impulser till en sådan.

Växjö i juni 1994.

Erik Lindgren

POSTANSTALTER MED LIKA- LYDANDE NAMN

1870-talet kännetecknades av en stark expansion inom Postverket. Antalet postanstalter växte snabbt i och med att kronobrevbäringen upphörde vid utgången av 1873. Denna omfattande reform bidrog till en del »olycksfall» genom att flera postanstalter fick samma namn. Detta upptäcktes ganska snart genom att felexpedieringar ägde rum. Några av de nyupprättade postanstalterna visade sig ha låg omsättning och drogs relativt snart in. När båda postanstalterna måste bibehållas, ägde namnbyte rum för den ena av dem och postgången kunde åter fungera tillfredsställande.

Hur skiljer man nu de olika postanstalterna med samma namn från varandra i fråga om stämplar? För flertalet samlare verkar detta problem vara av mindre betydelse, men då det regionala stämpelsamlandet på senare år har kommit att vinna allt flera anhängare, är en grundlig utredning av de olika postanstalternas stämpeltyper synnerligen angelägen. Även för landssamlare kan det ha sin betydelse att veta stämpelns rätta »hemort».

För att kunna skilja de olika postanstalternas datumstämplar är det dessvärre ej tillfyllest med studium av stämpelprov på lösa frimärken, även om de kan vara till stor hjälp. Det är nödvändigt med hela försändelser där textinnehållet och/eller ytterligare stämplat kan hjälpa till att styrka vilken stämpeltyp som hör till resp postanstalt. I förteckningen har den tidsperiod angivits som postanstalterna hade likalydande namn. Stämpelprov behöver inte nödvändigtvis omfatta just denna period utan det är även av vikt att få stämpelavtryck på brev och frimärken strax före eller efter den angivna tidsperioden för att kunna hänföra stämpeln till en viss postanstalt.

Det finns för dagen ett relativt gott utgångsmaterial i Postmuseum, men det behöver ytterligare dokumenteras från privata samlingar. Ju mera jämförelsematerial som kan studeras, desto säkrare uppgifter om dessa postanstalters stämplat kan sedan publiceras. Stämpelforskningen i Postmuseum ber därför alla samlare som har brev och lösa frimärken från nedan angivna postanstalter, att sända in sådant material till påseende till Stämpelforskningen, Postmuseum, Box 2002, 103 11 STOCKHOLM. Närmare upplysningar kan lämnas av Stig Nilebrant, telefon 08-781 17 54.

BJÖRKÖ, Jönköpings län, Stockholms län 1/1 1875—31/12 1875
BJÖRNLUNDA, Södermanlands län (2 st) 16/2 1863—30/6 1863
BJÖRSATER, Östergötlands län, Skaraborgs län 1/1 1875—31/12 1875
DALBY, Malmöhus län, Uppsala län 1/1 1875—31/12 1875
DALHEM, Kalmar län, Gotlands län 1/1 1874—31/12 1875
DEGERFORS, Västerbottens län, Värmlands län 1/12 1866—31/12 1875
FLODA, Kopparbergs län, Älvsborgs län 1/1 1863—31/12 1875
FORS, Jämtlands län, Älvsborgs län, Kopparbergs län 1/1 1875—30/3 1878
GRYT, Kristianstads län, Östergötlands län 1/1 1875—31/12 1875
HOLM, Hallands län, Uppsala län 1/1 1875—31/10 1875
HOGFORS, Örebro län, Västmanlands län 16/9 1876—30/9 1876
HOGSATER, Värmlands län, Älvsborgs län 1/1 1875—31/12 1875
KARLSKOGA, Värmlands län (2 st) 1/12 1875—31/12 1875
LUND, Malmöhus län, Gävleborgs län 15/5 1866—15/9 1875
MOFALLA, Skaraborgs län (2 st) 1/1 1875—31/8 1875
PERSTORP, Kristianstads län, Hallands län 1/1 1874—22/5 1874
RYA, Hallands län, Kristianstads län 1/1 1874—31/3 1874
RÄMEN, Värmlands län, Kopparbergs län 1/4 1876—30/4 1876
SMEDBY, Kalmar län (2 st) 10/8 1874—31/12 1875
SPANGA, Kalmar län, Stockholm stad 1/1 1877—30/6 1877
TORP, Västernorrlands län, Älvsborgs län 1/4 1875—31/7 1875
TORPA, Hallands län, Västmanlands län, Östergötlands län 1/1 1874—31/10 1875
TUNA, Kalmar län, Gävleborgs län 1/1 1874—31/12 1875
TARNA, Västmanlands län, Norrbottens län 7/12 1875—31/12 1875
WALL, Gotlands län, Värmlands län 1/1 1874—31/12 1875
WALLBY, Kristianstads län, Uppsala län 1/1 1875—31/12 1875
WOXTORP, Hallands län, Jönköpings län 1/1 1874—31/12 1875
WANGA, Skaraborgs län, Östergötlands län 1/1 1875—31/10 1875
WANGÉ, Uppsala län, Gotlands län 1/1 1874—31/12 1875
AS, Hallands län, Jönköpings län 1/1 1875—31/12 1875
ÖSTRA RYD, Stockholms län, Östergötlands län 1/1 1875—31/12 1875.

Inledning

När poststationer började inrättas på landsbygden på grund av ett regeringsbemyndigande till poststyrelsen i mars 1860, fanns det bara 175 postkontor i vårt land, huvudsakligen förlagda till städer. De hade genomgående fått stadens namn eller i de få undantagsfall då de inte låg i städerna, namnet på den by eller gård dit de blivit förlagda vid inrättandet, t ex Qvarsebo. Denna regel för de små postkontoren på landsbygden tycks ha tillämpats också för de första poststationerna på landsbygden. De började inte öppnas förrän nära nog ett helt år efter att regeringen lämnat bemyndigandet till poststyrelsen.

De första kom sålunda den 15 februari 1861, tolv till antalet. Det var poststationerna med namnen Backe, Bjästa, Borensberg, Böda, Hofva, Karlslund, Pajala, Säby, Torp, Wermdö, Åsele och Öfver-Kalix. De här kursiverade namnen utgjorde också sockennamn, medan de andra namnen var namn på byar eller gårdar inom resp socknar. Sockennamnen förefaller ha haft betydelse för namnvalet i de fall då poststationen förlades till kyrkbyn eller dess närhet. Detta är en iakttagelse som stämmer någorlunda väl överens med vad man kan finna under den stora vågen halvtannat decennium senare, då ca 1300 nya poststationer öppnades under en treårsperiod. Det är huvudsakligen åt avvikelser i detta sammanhang som jag ägnar mig i det följande, men jag börjar med att beröra de »tidiga» poststationerna inom varje län. Några av dem kan komma att nämnas flera gånger, om de ligger vid postlinjer som går genom mer än ett län.

Jag har inte funnit anledning att på de olika länen fördela fall där namnfrågan prövats för poststationer, som öppnats senare än i samband med kronobrevbäringsreformen 1874. Sådana exempel samlar jag i stället i ett gemensamt, avslutande avsnitt för alla tre smålandslänen med poststationerna ordnade kronologiskt efter tillkomstdatum.

Kronobergs län

Inom Kronobergs län fanns tre postkontor, när poststyrelsen i mars 1860 bemyndigades inrätta poststationer på landsbygden, Växjö, Markaryd och Ljungby. Växjö postkontor hade anor från ca 1645, Markaryds var ännu äldre med sin speciella status som "gränsepostkontor" och Ljungby länets yngsta med 1831 som startår.

Länets första poststation på landsbygden blev den i *Traryd*, förlagd till gästgivaregården i kyrkans närhet och öppnad den 1 oktober 1861. Postverkets strävan att centralisera postdistributionen och i samband därmed minska antalet adressenheter gjorde att poststationen i Traryd fick namnet Strömsnäsbruk 2 från 1970 års ingång. Efter många protester, inte minst från hembygdsvänner, tog centralbyråkraterna så småningom sitt förnuft till fånga och började återinföra slopade postnamn. Sålunda fick trarydsborna under högtidliga former den 1 oktober 1990 uppleva, att deras postkontor (en f d poststation) fick namnet Traryd igen.

Länets näst tidigaste poststation, bortsett från järnvägspoststationerna i Lammhult, Moheda, Gemla, Räfte och Liatorp, öppnades med maj månads ingång 1868 i *Tingsryd*, huvudorten i Tingsås' socken.

Annerstads socken fick en poststation den 12 oktober 1868. Den fick namnet **Skeen** efter platsen där den var belägen vid den punkt där diligenslinjen mellan Växjö och Halmstad korsade den då öppnade nya postgången mellan Burseryd i Jönköping län och Traryd. I *Burseryd* fick den en dag tidigare öppnade poststationen sockennamnet, medan den söder därom liggande poststationen i Långaryds socken vid samma postföringslinje hade fått namnet **Nyby**, när den öppnades den 1 mars 1868.

Poststationen i *Lenhovda* öppnades den 1 februari 1870 med sockennamnet. Den fungerade under de tre sista kvartalen 1876 som ett förvaltningspostkontor innan dess chef kunde börja förvalta området från **Sävsjöström** i Lenhovda socken, ett postkontor som således inte fick socknens namn utan namnet på det samhälle till vilket socknens första järnvägsstation förlades.

Med 1874 års ingång fick Kronobergs län 49 nya poststationer inom dess dåvarande gränser som en följd av att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen. Det är med denna reform som man i större utsträckning kan tycka sig sakna någon logik i val av namn på ny tillkomna poststationer. Ibland fick poststationen namnet på den gård eller by, dit den förlades, ibland fick den socknens namn även om den inte låg i kyrkbyn. Reformen genomfördes under stor tidspress, något som torde ha bidragit till de inkonsekvenser som kan noteras när man tar del av materialet.

I ett brev från poststyrelsen, daterat den 15 december 1873, fick postmästaren i Växjö information om vilka nya postlinjer och poststationer som skulle inrättas vid det nya årets ingång som en följd av beslutet om "kronobrevbäringens skiljande från jordbruket och den ordinarie kronobrevbäringens ersättande genom utvidgning av postbefordringen och öppnande

av postanstalter å orter där sådana kunna befinnas erforderliga". Uppgifterna lämnades häradsvis och återges här i vad gäller nya poststationer i den ordning de nämndes i brevet till postmästaren. I de fall poststationen fick sockennamnet, *kursiveras* delta. Poststationer med annat namn återges med **fetstil** med sockennamnet inom parentes efter poststationsnamnet. Den år 1874 använda stavningen tillämpas här.

Dänningelanda

Kalfsvik

Jäth

Urshult

Ryd (centralort i Almundryds socken)

Tofta (i Gårdsby socken vid postföringslinjen)

Tjureda

Asa

Ormesberga

Sjöbol (Östra Torsås socken i kronolänsmannens bostad)

Snärshult (Väckelsångs socken i kronolänsmannens bostad)

Öremo (Södra Sandsjö socken med bruksbokhållaren som föreståndare)

Linneryd

Elmeboda

Långasjö

Furuby

Hofmantorp

Lessebo

Dädesjö

Nottabäck

Asheda

Elghult

Kosta (Ekeberga socken med bruksbokhållaren som föreståndare)

Allgutsboda (poststationen belägen i Norra Aby)

Sjösås (poststationen belägen i Viås)

Dref

Herråkra

Helleberga

Slätthög

Mistelås (poststationen belägen i Agnaryd)

Skatelöf

Länashult (Västra Torsås socken, poststationsnamnet felstavat)

Häradsbäck (Härlunda socken)

Boaryd (Ryssby socken i major Rambergs boställe)

Dörrarp

Prestorp (Berga socken)

Hamneda (poststationen belägen hos länsmannen i Horn)

Odensjö

Bolmstad (Angelstads socken)

Boarp (Södra Ljunga socken)

Pjetteryd

Prestnäs (Prästgården i Agunnaryds socken)

Lidhult

Wrå

Ränte (kronolänsmän Ponténs bostad i Torpa socken)

Gunghult (poststationen hos lantbrukare Svensson söder om Hinneryds kyrkby)

Göteryd

Hallaryd

En snabb blick över anmärkningarna inom parentes kan ge intryck av att poststationerna inte så sällan fick andra namn än socknarnas, särskilt om de inte låg i kyrkbyns närhet. Men motsatsen finner vi t ex i Algutsboda med poststationen belägen i Norra Åby ett par kilometer söder om kyrkan och i Hamneda, där poststationen var belägen i länsmansgården i Horn, också den på flera kilometers avstånd från kyrkbyn. Det sistnämnda fallet är så mycket mera intressant, som man just i Kronobergs län kan konstatera att för civilstatspersoner, som utsågs till poststationsföreståndare, tycks man ha värnat om att deras by- eller gårdsnamn förevigades i poststämplarna (Tofta, Sjöbol, Snärshult, Räfte).

Länsstyrelsen rådgjorde under förberedelsen för kronobrevbäringsreformen med kronofogdarna, som i sin tur kontaktade länsmännen, även när det gällde namnfrågorna. Länsstyrelsens förslag på poststationsnamn accepterades av poststyrelsen, där man i den rådande brådskan inte tycks ha haft resurser att ägna omsorg åt namnfrågorna. Därför blev det också anledning för poststyrelsen att efter en tid rätta till misstag med likalydande eller snarlika namn på skilda platser i landet. Till detta återkommer jag i slutet av detta avsnitt (sid 12-13).

Det förefaller som om de olika länsstyrelserna sinsemellan inte hade någon särskild kontakt i namnfrågorna under den omvälvande perioden 1873-1875. I Jönköpings län öppnades med 1874 års ingång 98 nya poststationer. De fick med mycket få undantag sockennamnen, trots att de i flera fall kom att förestås av civilstatspersoner som hade poststationerna i sina boställen, ibland på avstånd från kyrkbyarna. Bland de få undantagen kan jag här i förbigående nämna poststationen med namnet Mohärad i Norra Annaryds socken och Wallstorp i Linderås socken. Tidig vakenhet för risk att post skulle kunna felsorteras noteras i det faktum att poststationen i Korsberga socken redan från inrättandet fick namnet Österkorsberga för att den skulle skiljas från poststationen med namnet Korsberga i Västergötland.

Inom Kalmar län var antalet avvikelser från sockennamnen förhållandevis större än i såväl Kronobergs som Jönköpings län. Av 81 nya poststationer i Kalmar län från 1874 års ingång fick inte mindre än 28 stycken andra namn än sockennamnen, därav 25 på fastlandet och 3 på Öland. Några av avvikelserna har sitt särskilda intresse, mera som kuriosas än som underlag för bedömning av orsaker till namnvalet. Ett sådant speciellt fall är den poststation som genom felläsning av handstilen fick namnet Hingstorp i byn llingetorp strax utanför Torsås kyrkby.

Efter denna lilla jämförelse av förhållandena i Kronobergs län med det i de båda andra smålandslänen skall jag ytterligare beröra namnfrågor för de kronobergska poststationer som markerats med fetstil i sammanställningen på sid 5.

Att poststationerna i samhällena Ryd, Kosta och Häradsbäck fick namn efter de större platser där de var belägna måste betraktas som helt naturligt och jag lämnar detta därhän. Låt oss i stället se litet mera på "civilstatens poststationer", Tofta, Sjöbol, Snärshult och Räfte. Helt kort bör jag först

nämna att man i första hand tog hänsyn till civilstatens behov av postgång när kronobrevbäringsreformen genomfördes, men man gav också "vanliga" människor tillfälle till bättre service. Jag har berört detta mera utförligt i åtskilliga av mina skrifter om svensk posthistoria. De hittills utkomna katalogiseras på några sidor i slutet av detta häfte.

När en fjärdingsman eller länsman, eller till och med en kronofogde tillsattes som poststationsföreståndare, fick befolkningen finna sig i att bege sig till dennes boställe i postärenden. Det kändes kanske litet extra tungt i de fall då poststationen inte ens hade socknens namn. När det var dags för civilstatspersoner att flytta eller pensioneras eller dra sig tillbaka av någon annan anledning, blev poststationen kvar på den ursprungliga platsen med bibehållet namn, om den nytillsatte civilstatsmannen kunde bosätta sig där. Det var emellertid vanligt att poststyrelsen vid sådana fall noga valde ut en ny poststationsföreståndare i samråd med länsstyrelsen. Många gånger ledde det till att poststationen fick en mera central plats, t ex inflyttad till kyrkbyn med samtidig namnändring. Låt oss se hur fallet blev med de fyra nyssnämnda poststationerna, Tofta, Sjöbol, Snärshult och Räfte.

Tofta är mindre intressant ur namnsynpunkt. Dess betydelse som knutpunkt för två sammanstrålande postföringslinjer var inte stark nog att motivera att bibehålla dess status som poststation. Den drogs in med april månads utgång 1877 sedan postmästare Lagerström i Växjö framhållit för poststyrelsen att den var "aldeles överflödigt". I stället blev det postvård i Tofta, och poststyrelsen lät anställa en person som var "*lämplig och mot skälig ersättning villig att genom kontrakt åtaga sig att i Tofta emottaga, vårda och emellan vederbörande utväxla det postgods (lösväskor och postpåsar mm) som därstädes avlämnas av postförare eller kronobetjänte och andra tjänstemän för att med post vidarebefordras*". Om sådan postvård har jag berättat bl a i boken "På post i Mo härad".

Helt skall man kanske inte lämna namnfrågan därhän när det gäller Tofta. Fjärdingsman Magnus Eriksson, som var föreståndare, bodde på gården med namnet *Planen* i Tofta by, men man hade valt byns namn för poststationen. Sockennamnet Gårdsby hade varit olämpligt av risk för sorteringsförväxling av post till poststationer med snarlika namn. Detta faktum torde dock inte ha varit vägledande vid detta tillfälle. I poststyrelsen tycks man helt enkelt inte då ha haft resurser att ägna sig åt sådana detaljer.

I Sjöbol bodde länsmannen C V Rydberg, som utsågs till poststationsföreståndare. När han år 1877 förordnades att förestå en häradsskrivarejänst i Blekinge, övertog tf länsmannen A F Chytraeus befattningen. Poststationen flyttades då till Sunnansjö utan att namnet ändrades. När Chytraeus avskedades från posttjänsten på grund av misskötsel, blev poststationen kvar i Sunnansjö med August Johansson som föreståndare. Med tryck från befolkningen i socknens centralort Ingelstad och med stöd av ett uttalande av kommunalstämman den 30 december 1886 blev poststationen flyttad den 1 juni 1887 till skolhuset i Ingelstad, strax söder om kyrkan, men namnet Sjöbol bibehölls. Det ändrades inte till samhällets namn, Ingelstad,

förrän i samband med att poststationen flyttades till järnvägsstationen, när tågtrafiken mellan Tingsryd och Växjö började den 28 november 1897.

Snärshult är jämförligt med Sjöbol. Länsmannen J A Löndahl blev föreståndare och poststationen förlades till hans bostad intill den sedan länge använda postvägen mellan Växjö och Karlshamn. Sockenbornas önskemål om att få en poststation vid Väckelsångs kyrka tillgodosågs genom att en poststation öppnades där den 1 juli 1887. Samtidigt sänktes Löndals årsarvode från 250 till 150 kronor, men han fick sitta kvar som föreståndare för poststationen i Snärshult, där det inte var stort mer än hans egen post som behandlades. Namnet Snärshult fanns således kvar som postadress och Löndahl fortsatte att sköta sin lilla poststation till dess att en järnvägspoststation öppnades i Kvarnamåla den 28 november 1887. Då försvann Snärshult ur postanstaltsförteckningen.

I Sunnerbo härad finner vi poststationen med namnet **Ränte**. Där var länsmannen Carl Wilhelm Pontén föreståndare för den vid 1874 års ingång öppnade poststationen. Jag tror inte att beslutet att inte välja sockennamnet Torpa som namn för poststationen påverkades av det faktum att två andra poststationer öppnades samtidigt med namnet Torpa, en i Halland och en i Västmanland. Ränte valdes på länsstyrelsens förslag, analogt med valet av de nyss berörda namnen Tofta, Sjöbol och Snärshult. Från länsstyrelserna i Halland och Västmanland godtog poststyrelsen deras respektive namnförslag utan att just då tänka på konsekvenserna. För Västmanlands del löstes "problemet" för övrigt snart nog genom indragning av poststationen i Torpa den 31 januari 1877. Villervallan blev ännu värre genom att även Östergötland fick en poststation med namnet Torpa vid 1875 års ingång, vilken emellertid namnändrades till Ramfall efter två månader.

Pontén kom att höra till trotjänarna. Bortsett från en kort period under hans personliga konkurs 1880 var han i tjänst som poststationsföreståndare i Ränte till och med juni 1916. Vid hans avgång övertog en granne befattningen och det fanns ingen anledning att ändra namnet, då poststationen alltså fanns i Ränte. I den byn blev den kvar med oförändrat namn till och med augusti 1965, ehuru det var flera olika föreståndare på befattningen. Från mina år vid postdirektionen i Malmö minns jag särskilt en resa med min dåvarande chef, överkontrollör Lorentz Bjurman, då vi tillsammans med postmästare Per Hermes Östling i Ljungby gjorde ett besök hos Rântes sista poststationsföreståndare Hildur Sofie Ebenhart. Poststationen hade varit på indragningsstat länge, men inom postverket fördes dåför tiden en mjuk personalpolitik och man väntade med många motiverade rationaliseringsåtgärder tills berörda funktionärer kunde erbjudas annat likvärdigt arbete inom rimligt avstånd från bostaden eller blev berättigade till pension. Fru Ebenhart fick SPR-pension från den 1 september 1965, den dag då poststationen i Ränte ersattes med lantbrevbäring från Annerstad och ränteborna sålunda fick grannsocknens namn i postadressen.

Därmed får jag anledning att med bortseende från kronologin här också kort beröra Annerstad. Som nämnts i inledningen fick den socknens första

poststation vid starten den 12 oktober 1868 namnet **Skeen**, en plats vid diligenlinjen mellan Växjö och Halmstad. Poststationen flyttades aldrig till kyrkbyn, även om ett sådant förslag framfördes vid kommunalstämman den 19 november 1899. Däremot ändrades namnet till Annerstad den 1 september 1893. Upprinnelsen till denna ändring finner man i ett brev den 16 maj 1893 till poststyrelsen från postmästare R G Nordblad i västgötska Skene. Han kände sig föranlåten att "*framlägga ett högeligen viktigt förslag till undanröjande av de många vilseledande uppfattningar vid dirigerandet av posten till så många likljudande postanstalter, att i utbyte mot Skene snarligen denna postanstalt måtte benämnas Mark*".

Det blev remissförfarande i vanlig ordning. Landskansliet i Växjö föreslog den 5 juli 1893 att "*Skeens station måtte tilldelas namnet Annerstad till undvikande av förväxling mot poststationerna Skene och Skee*". Därvid blev det, ett beslut som för övrigt återspeglades inte bara i postens handlingar utan även i Kronobergs läns allmänna kungörelser n:o 30/1893. I 1960- och 1970-talets oförklarliga strävan från centralbyråkraterna att minska antalet postadresser ändrades namnet Skee till Strömstad 2 den 1 maj 1971, medan posten i Skene fortfarande har sitt ursprungliga namn.

Jag återvänder nu till 1870-talets reform för att beröra några av de andra poststationsnamn, som återgetts med fetstil i sammanställningen på sid 5. I Södra Sandsjö socken fick bruket sitt namn förevisat hos hembygdsfilatelisterna genom att socknens poststation döptes till **Öremo**. Troligen var det brådskan vid ärendets handläggning som bidrog till den felskrivning eller felläsning som tillförde bokstaven e i ordet. Poststationen med namnet Öremo drogs in vid halvårsskiftet 1878, då lantbrevbäring infördes på flera håll i Kronobergs län, i detta fallet från Tingsryd. När Södra Sandsjö socken sex år senare fick en ny poststation, förlades den till Dångemåla och fick namnet **Dångebo**. Det namnet levde kvar som postadress till och med mars 1973, då jag hade den föga avundsvärda uppgiften att genomföra poststyrelsens beslut om poststationens indragning.

Södra Sandsjö socken fick ännu en poststation den 1 juli 1889, även denna gång utan att sockennamnet togs till vara. Så mycket tyngre vägde kanske häradsnamnet, för den nya poststationen fick faktiskt heta **Konga**. Tillkomsten skedde dock inte utan protester från poststationsföreståndaren i Dångebo, folkskolläraren J A Cederblad. Han lyckades förhindra att hans egen poststation drogs in i sammanhanget, en åtgärd som annars kunde verka naturlig. Ur hans yttrande i remissärendet hämtar jag följande text:

"Principen att å landet förlägga postanstalterna vid kyrkorna har även här inom Södra Sandsjö vunnit allmänt erkännande såsom riktig och hållbar. Församlingen kan ur synpunkten av eget intresse för sin del ej vara med om, att nuvarande poststation förlägges på någon annan plats än han nu innehar, som är kommunens centralaste och brännpunkten för en livlig hantverks- och affärsverksamhet".

Även postadressen Konga utplånades när poststyrelsen bedrev hetsjakt på ortnamn för att minska antalet adressenheter. Då lyssnade inte centralbyrå-

kraterna på hembygdsrörelsen utan genomdrev namnändring till **Tingsryd 2** med april månads ingång 1973. I en charmoffensiv av postledningen återinfördes postorten **Konga** den 1 oktober 1991 men i en fortsatt rationaliseringsvåg ersattes postanstalten den 21 februari 1994 med lantbrevbäring.

Bland 1874 års poststationer fanns en med namnet **Boaryd** i Ryssby socken. Muntlig tradition antydde vid kontakter, när jag skrev manus till min bok om Ljungby kommuns posthistoria, att Boaryds poststation skulle ha legat i någon av affärerna vid "linjen" som var det populära namnet på den raka huvudvägen mellan Vislanda och Ljungby, byggd under nödår på 1800-talet. Även om den muntliga traditionen ofta kan tillföra intressanta berättelser, har jag aldrig vågat lita på den utan särskild undersökning. Föreståndare för poststationen var vid dess start enligt poststyrelsens brev till postmästaren i Växjö majoren C N Ramberg. Han ägde en fastighet några hundra meter söder om landsvägen och där hade han också poststationen inrymd. Kontraktet överflyttades genom poststyrelsens beslut den 6 juli 1876 till lantbrukare Knut Carlheim-Gyllensköld i Väraboda med poststationens namn oförändrat. När järnvägen Vislanda - Bolmen öppnades för trafik den 5 oktober 1878, drogs poststationen in. Ersättningen blev en järnvägspoststation en halvmil från Boaryd med socknens namn Ryssby.

Om inte det ursprungliga namnet Boaryd blev så värst gammalt som postadress blev fallet det motsatta för **Boarp**. Det var det namn som gavs åt Ljunga sockens första poststation, d v s i den by, där den utsedde föreståndaren Johan Ludvig Andersson hade sin handelsaffär. Socken-namnet Ljunga ändrades till Södra Ljunga år 1886. Det fanns en socken i Jönköpings län med namnet Ljunga. Efter ett par byten av föreståndare flyttades poststationen 1925 till en fastighet nära Södra Ljunga kyrka. Ändå blev poststationens namn oförändrat vid detta tillfälle. Det var inte förrän efter ett privat initiativ av hemmansägaren Margareta Oldevig i Hultsåkra som det blev ändring. Hon skrev den 2 september 1930 till poststyrelsen bland annat att *"det måste anses såsom ganska meningslöst att postkontoret, som är beläget i Södra Ljunga kyrkoby tätt intill kyrkan, uppkallats efter en liten, avsides belägen och å de flesta kartor ej utsatt by"*. Vid remissbehandlingen tillstyrkte postdirektionen i Malmö men föreslog att namnet skulle skrivas i ett ord, Södraljunga med denna motivering:

"Vid av två ord bestående benämning å en postanstalt förekommer det ofta, att det förra ordet skrives på en rad och det andra på en senare, vilket får till följd namnlighet och förväxling. I förevarande fall skulle Ljunga lätt kunna förväxlas med Ljung, då bokstaven a helt visst ofta komme att framträda otydligt".

I poststyrelsen gjorde handläggaren konceptanteckningen *"ortnamnskommittén torde väl ej behöva tillfrågas i detta fall"*. Poststyrelsen beslöt om tillämpning av ändrat namn från den 1 december 1930, men de båda orden skulle enligt beslutet inte skrivas ihop.

I Agunnaryds sockens prästgård öppnades vid 1874 års ingång en poststation med prästgårdens namn **Prestnäs**. Med skilda föreståndare, prästen Bomgren, dennes syster Karolina och därefter komminister Wieslander, låg poststationen i prästgården. Frågan om poststationens lämpligaste namn fördes på tal vid kommunalstämman den 27 oktober 1894 under Karolina Bomgrens andra period som poststationsföreståndare. Mycket upprörd anmälde hon i ett brev till poststyrelsen en månad senare att stämman *"utan giltiga skäl söker namnförändring på den poststation, som jag har äran att förestå, vadan densamma skulle komma att heta Agunnaryd i stället för Prestnäs"*.

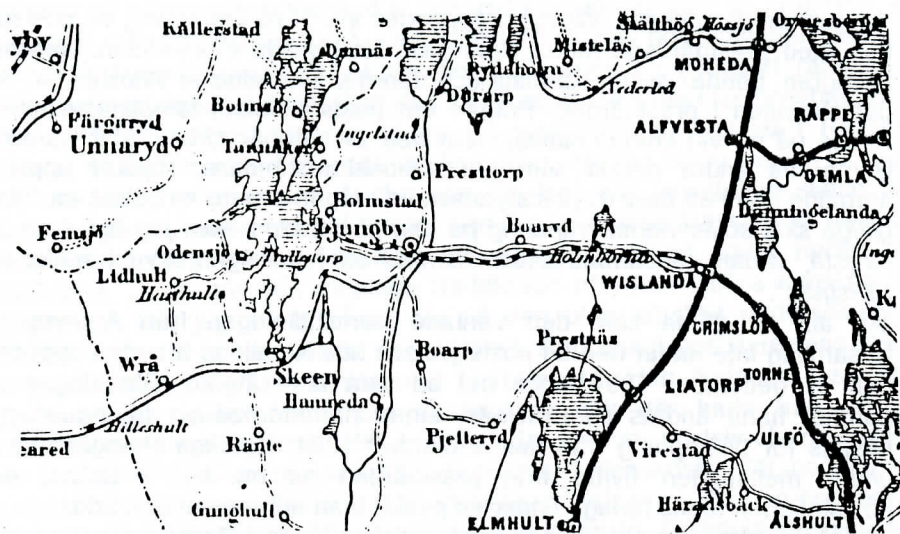
Av allt att döma kom den väntade framställningen från Agunnaryds församling inte under den tid poststyrelsen höll Karolinas ärende öppet och den 31 december 1894 lades det ad acta utan åtgärd. Stavningen av namnet hann ändras till Prästnäs, innan namnförändring till Agunnaryd beslöts för tillämpning från den 1 oktober 1924. Karolina Bomgren hade under mellantiden flyttat från prästgården till ett hus i Bråna, där poststationen fanns förlagd under en period utan att namnet ändrades.

Prestorp blev namnet på den första poststationen i Berga socken en mil norr om Ljungby. Den öppnades i en handelsaffär i byn med namnet Prestorp i närheten av Berga kyrka. Den ersattes med lantbrevbäring vid 1880 års ingång. Efter flera försök lyckades församlingen få en poststation återinrättad den 1 juli 1893, nu med namnet **Lagan**, efter det samhälle som växte upp intill Prestorp vid ån Lagan. När järnvägen mellan Ljungby och Värnamo öppnades för allmän trafik 1899, flyttades poststationen till järnvägsstationen med oförändrat namn.

Låt oss dröja kvar ännu en stund vid 1874 års poststationer i Sunnerbo. Angelstads sockens första poststation förlades till **Bolmstad**. Det faktum att länsstyrelsen föreslog en verkmästare där som föreståndare på för postverket goda villkor samt bekvämlighet för säteriet i Bolmstad med god postservice torde ha bidragit till att poststyrelsen accepterade det för den övriga befolkningen ocentrala läget. Ändå fanns kommunalnämndsordföranden och organisten J M Andersson i kyrkbyn och fjärdingsmannen Andreas Persson bodde dessutom på ett annat håll, nämligen i Näglinge. Men vi finner ett oväntat skäl till att Bolmstad valdes som namn och läge för poststationen genom att läsa ett brev från kronofogde Sällberg till länsstyrelsen i Växjö den 9 maj 1874:

"Egentliga orsaken till poststationens förläggande vid Bolmstad är, att en järnväg blivit projekterad mellan Vislanda och Bolmstad". Uttalandet är inte så säreget om man tar del av 1875 års post- och järnvägskarta, enligt vilken den planerade järnvägen från Vislanda faktiskt slutar blint i Bolmstad. Ett litet urklipp ur kartan för den berörda delen återges på nästa sida.

Det visade sig några år senare att den planerade järnvägen inte drogs till Bolmstad utan i en sväng sydväst ut och intill Angelstads kyrkby. Poststationen i Bolmstad drogs in samtidigt som lantbrevbäring inrättades mellan Ljungby och Angelstad vid halvårsskiftet 1878. Några månader senare drogs även lantbrevbäringen in, eftersom Angelstads socken fick sin efterlängtdade poststation i järnvägens byggnad och med sockennamnet, när tågen började gå den 5 oktober 1878.

Hinneryds sockens första poststation fick namnet **Gunghult** efter gården med detta namn strax söder om kyrkan. Vid en kommunalstämma i sockenstugan den 26 november 1874 påtalades att poststationen hade hamnat på en olämplig plats. Efter samråd med länsstyrelsen beslöt poststyrelsen att flytta poststationen till kyrkbyn, något som genomfördes efter vissa komplikationer den 1 maj 1876. I samband därmed ändrades namnet från Gunghult till socknens namn **Hinneryd**. På grund av påtalad misskötsel fick den förste poststationsföreståndaren lämna över befattningen till kyrkoherden från och med 1883.

Jag går nu helt kort in på problemet med de poststationer som på grund av den rådande brådskan med kronobrevbäringsreformen kom att få samma eller snarlika namn. Detta upptäcktes snart nog och poststyrelsen samlade uppgifterna om sådana "missar" till en revision som genomfördes med 1876 års ingång. Den redovisades i ett cirkulär som fick den utformning som framgår av illustrationen på nästa sida.

En utomordentlig hjälp när det gällde namngivning av nya poststationer fick poststyrelsen med tillkomsten 1902 av Ortnamnskommittén, senare namnändrad till Ortnamnskommissionen. Rutinmässigt tillfrågades denna, när nya poststationer skulle öppnas, och man finner i arkiven många exempel på justering av postmyndigheternas förslag.

Kungörelse,

angående namnförändring af åtskilliga poststationer.

För att förekomma förväxling mellan postanstalter med likljudande namn, komma från och med nästinstundande års början namnen å nedan upptagne poststationer att förändras på följande sätt, nämligen:

Inom Stockholms län:

Björkö till Arholma och Östra Ryd till Rydboholm;

Inom Upsala län:

Skefthammar till Gimo, Säffa till Balingsta och Wallby till Trögds-Wallby;

Inom Jönköpings län:

Woxtorp till Woxtorpsby och As till Westbo-As;

Inom Kalmar län:

Egby till Ölands-Egby, Segerstad till Ölands-Segerstad och Smedby till Ölands-Smedby;

Inom Gotlands län:

Dalhem till Gotlands-Dalhem och Wänge till Gotlands-Wänge;

Inom Kristianstads län:

Gryt till Göinge-Gryt och Össjö till Asbo-Össjö;

Inom Malmöhus län:

Dalby till Torna-Dalby, Hellestad till Torna-Hellestad, Hvellinge till Skytts-Hvellinge och Käglinge till Glostorp.

Inom Hallands län:

Köflinge till Rennestöv;

Inom Elfsborgs län:

Floda till Floda station;

Inom Skaraborgs län:

Björnsäter till Wester-Björnsäter, Dögsberg till Frösved och Sventorp till Sventorpsby;

Inom Wermlands län:

Björneborg till Björneborgs station; Högsäter till Högsätersby; Norbro till Wermlands Bro och Wall till Wisnum;

Inom Kopparbergs län:

Fors till Fors station;

Inom Gelleborgs län:

Katrineberg till Katrinebergs kapell och Tuna till Tunaby;

Inom Jemtlands län:

Fors till Bispgården samt

Inom Westerbottnens län:

Degerfors till Norra Degerfors och Tärna till Tärnaby.

Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 22 november 1875.

WILHELM ROOS.

Jönköpings län

Jönköpings län hade långt flera postanstalter än Kronobergs län, när kronobrevbäringsreformen genomfördes med 1874 års ingång. Dels fanns postkontoret i **Jönköping** med samma födelseår som postverket, dvs 1636, och dels fanns ett antal andra förvaltningspostkontor i städerna **Eksjö**, **Gränna**, **Vetlanda** och **Värnamo**. Även några andra förvaltningsenheter kunde nämnas men de är liksom de redan nämnda utan intresse när det gäller valet av namn för dem.

Före reformen med kronobrevbärningen öppnades några poststationer som en följd av 1860 års regeringsbeslut om sådana på landsbygden. Det var poststationerna i **Säby** (15 februari 1861), **Näshult** och **Skillingaryd** (15 juni 1861), **Bästhult** (1 juli 1863), **Arset** (1 oktober 1863), **Visingsö** (16 november 1863), **Nyby** (1 mars 1868), **Burseryd** (11 oktober 1868), **Karlstorp** (1 januari 1869), **Unnaryd** (1 januari 1872), **Nissafors** (1 januari 1873) samt några förenade post- och järnvägsstationer som jag lämnar därhän. Även om hälften av dessa inte bar sockennamnen torde flertalet av de här namngivna poststationerna vara utan särskilt intresse i vad gäller namnen, eftersom de döptes efter platserna där de inrättades.

För **Bästhult** kan jag dock inte undgå att nämna att handelslägenheten med detta namn i omedelbar närhet av Barkeryds kyrka blev säte för poststationen. Den drogs helt sonika in i samband med att ett postkontor kunde öppnas i Nässjö, när södra stambanan i hela sin dåvarande sträckning Stockholm-Falköping-Jönköping-Malmö öppnades för allmän trafik den 1 december 1864. Barkeryds socken fick vid kronobrevbäringsreformen åter en poststation i kyrkans närhet, nu med socknens namn.

Av intresse är kanske också poststationen i **Nissafors** som fick brukets namn, där den inrättades med bruksbokhållaren som föreståndare. Befattningen vandrade från den ena till den andra efter hand som bruket bytte bokhållare och bytena blev täta.

Från namnsynpunkt kan intresset vara större för orsaken till att en poststation kom till stånd i Nissafors, eftersom detta leder oss in på en ganska märklig företeelse. Efter tillkomsten av den s k postbåden i februari 1636, dvs postverkets födelseurkund, inrättades postkontor sparsamt och till en början endast i städer. Efter hand som postnätet byggdes ut, märktes vissa brister genom större eller mindre vakuüm mellan postkontoren. Sålunda framhöll representanter för ridderskapet och adeln vid 1724 års riksdag, att vissa trakter i Älvsborgs och Jönköpings län hade 5, 6 eller ända upp till 8 mil till närmaste postkontor. De hemställde om att ett postkontor skulle inrättas mellan Halmstad och Jönköping. En lämplig plats för detta ansågs vara ryttmästare Gustaf Otto Billbergs säteri Qvarsebo i den västgötska

Mossebo socken intill smålandsgränsen. Regeringen biföll deras ansökan den 5 februari 1725 och säteriets bokhållare blev postmästare. Med bibehållet namn **Qvarsebo** flyttades postkontoret 1739 över länsgränsen till hemmanet Wik, där det gjorde större nytta bland annat som serviceställe för närliggande Nissafors bruk. Sedan ett kungligt brev den 29 augusti 1851 medgett flyttning av Qvarsebo postkontor från Wik till Gislaved, uppstod för bruket det behov som sent omsider föranledde inrättandet av en poststation i Nissafors. Vid flyttningen av Qvarsebo postkontor från Wik ändrades dess namn till **Gislaved**.

På samma sätt som det ursprungliga postkontoret med namnet Qvarsebo i Västergötland inrättades andra postkontor för att "fylla upp" vakuüm, t ex Baltack med 1864 års ingång "*2½ - 3 mil från vardera Jönköping, Falköping och Hjo*". Postkontoret flyttades senare från Baltack till Tidaholm.

Säby sockens poststation, en av vårt lands tidigaste lantpoststationer, låg vid sockenkyrkan. Efter tio år begärde majoren A G Åberg som företrädare för många korrespondenter att få poststationen flyttad till Löfstads marknadsplats utan att få gehör för önskemålet. Detta blev starkare och med tillkomsten av järnvägen mellan Mjölby och Nässjö också mera motiverat. År 1873 gjorde länsstyrelsen en formell framställning i ärendet och poststyrelsen beslöt att poststationen från den 1 juli 1873 skulle "*förläggas vid marknadsplatsen i Löfstad, belägen å hemmanet Tranåskvarns ägoområde och därefter benämnas Tranås*". En poststation skulle långt senare åter inrättas i närheten av sockenkyrkan. Den fick namnet **Säbydal** och öppnades den 1 mars 1906.

I all korthet har jag nu berört postanstalter i Jönköpings län före kronobrevbäringsreformen och i anslutning därtill även snuddat något vid senare namnfrågor för dessa tidigt öppnade poststationer. Även om de under 1874 öppnade poststationerna från namnsynpunkt inte bjuder på några sensationer, finner jag anledning att i konsekvens med min behandling av Kronobergs län också här redovisa de 98 poststationer som öppnades i Jönköpings län med 1874 års ingång enligt då gällande länsgränser. Åtskilliga av dem låg inte i kyrkbyarna men fick ändå socknarnas namn.

Poststation i Säbydal.

Adelöf
 Almesåkra
 Alsöda
 Anderstorp
 Angjerdshestra
 Askeryd
 Barkeryd
 Barnarp
 Bellö
 Björkö
 Bolmsö
 Bondstorp
 Bosebo
 Bottnaryd
 Bredaryd
 Bredestad
 Bringetofta
 Byarum
 Bäckaby
 Bexheda
Bölaryd
 Dannäs
 Edshult
 Femsjö
 Flisby
 Forsheda
 Fryele
 Färgaryd
 Gnosjö
 Gryteryd
Gällaryd
 Hagshult
 Haurida
 Hessleby
Hestra
 Hjelmeryd
 Hylletofta
 Lommaryd
 Hult
 Hultsjö
 Huskvarna
 Hånger
 Höreda
 Ingatorp
 Jerstorp
 Kråkshult
 Kulltorp
 Kållerstad

Käfsjö
 Kärdå
 Lannaskede
 Lekeryd
 Lemnhult
 Linderås
 Ljunga
 Malmbäck
 Marbäck
 Medalby
Mohärad
 Mulseryd
 Månsarp
Nederled
 Nydala
 Nye
 Näfvelsjö
 Näsby
 Jersnäs
Ormaryd
 Ramkvilla
 Refteléd
 Sandseryd
 Sandvik
 Skede
 Skepperstad
 Skirö
 Skärstad
Solberga
 Stenberga
 Stengårdshult
 Svenarum
 Tannåker
 Tofteryd
 Torskinge
 Tännö
 Vireda
 Våthult
Wallstorp
Wedbo Solberga
Westra Solberga
 Wilstad
 Åker
 Asenhöga
 Ödestugu
 Ölmsstad
 Örreryd
 Woxtorp
Österkorsberga
Österökna

De båda sist angivna poststationerna kan tas som exempel på sådana fall, där man trots arbetsanhopning 1873 kunde förutse risken för förväxling vid sortering av post till Korsberga i Västergötland resp Ökne i Värmland. Poststationen i Rydaholms socken fick namnet **Nederled** efter den by, där den låg. Woxtorps sockens poststation förlades till Bor och fick på grund av förväxling med den halländska poststationen med samma namn heta **Woxtorpsby** under perioden 1 januari 1876 - 30 juni 1888, **Östbo Bohr** under tiden 1 juli 1888 - 22 december 1902 och enbart **Bor** från följande dag, då den flyttades in i järnvägsstationen vid linjen Värnamo - Alvesta. Poststationen med namnet **Ormaryd** förenades med järnvägsstationen med detta namn i Norra Solberga socken. Den kan inte betraktas som en poststation som kom till på grund av kronobrevbäringsreformen, men den råkade få den 1 januari 1874 som födelsedatum. Norra Solberga fick också en annan poststation med 1874 års ingång, nämligen den med namnet **Wedbo Solberga**. Även här var man på bettet och undvek risken för felsortering genom att använda prefixet med häradets namn Wedbo. Södra Solberga socken fick samtidigt en poststation, och den döptes till **Westra Solberga**, varför just västra har jag inte funnit motiverat. Denna poststation drogs in den 30 september 1879. När socknen långt senare efter framställning fick en poststation den 1 april 1900, döptes den till **Kyrkotorp**.

Om övriga i sammanställningen på föregående sida särskilt markerade namn förtjänar följande att kommenteras. Bälaryds socken fick en poststation, vars namn felaktigt stavades **Bölaryd** i datumstämpeln. Detta föranledde förvecklingar av särskilt intresse för hembygdsfilatelisterna, något som bl a redovisas i min bok "På post i Norra Småland". Här bör blott nämnas att det vid diligenslinjen Jönköping-Halmstad fanns en gästgivaregård med namnet Bälaryd, belägen mellan Vilstads (Smålandsstenars) och Nyby poststationer. I den brådska som rådde under introduktionsåret för kronobrevbäringsreformen råkade handläggaren för tidtabellsärenden i poststyrelsen felaktigt placera Bälaryds poststation på denna plats i tidtabellen, något som framgår av illustrationen nedan.

Jönköping—Halmstad. (Från den 1 december 1874).											
Diligens.											
T. Th. L.	—	9	f. m.	3½	Jönköpings postkontor	Th. L. T.	8,30	—	e. m.		
T. Th. L.	2,35	2,45	e. m.	1½	Mulseryds poststation						
T. Th. L.	4,45	4,50	e. m.		Mohärads poststation	Th. L. T.	2,45	2,55	e. m.		
				2½	Örreryds poststation	Th. L. T.	12,40	12,45	e. m.		
					Nissafors poststation						
T. Th. L.	8,40	9,40	e. m.	2½	Gislaveds postexpedition	Th. L. T.	7,50	8,50	f. m.		
					Wilstads poststation						
O. F. S.	1,15	1,20	f. m.	1	Bölaryds poststation	Th. L. T.	4,10	4,15	f. m.		
O. F. S.	2,50	2,55	f. m.	2½	Nyby poststation	Th. L. T.	2,35	2,40	f. m.		
O. F. S.	6,10	6,15	f. m.	3½	Sjögårds poststation	O. F. M.	11,15	11,20	e. m.		
O. F. S.	11,30	—	f. m.	16¾	Halmstads postkontor	O. F. M.	—	6	e. m.		

1874 års poststation med namnet **Hestra** låg i Södra Hestra socken. Den drogs in den 14 september 1877 och kunderna hänvisades från följande dag till den förenade post- och järnvägsstationen i Landeryd. Då öppnades järnvägen Halmstad-Värnamo för allmän trafik. När Södra Hestra socken fick sin poststation åter den 1 mars 1886, fick den prefixet *Södra*. Mycket senare öppnades i Norra Hestra socken en poststation med namnet **Hestra** när järnvägen Borås-Alvesta öppnades för allmän trafik den 23 december 1902. Poststationen i Vilstad med socknens namn drogs in när järnvägen Halmstad-Värnamo öppnades och namnet på den ersättande järnvägsstationen blev **Smålandsstenar**.

Linderås socken fick två poststationer med 1874 års ingång, den ena med sockennamnet och den andra med namnet **Wallstorp**. Den sistnämnda blev inte ens årgammal. Östra stambanan var under fullbordande, d v s en del som skulle komma att ingå i vad vi nu kallar södra stambanan. Den 40 km långa sträckan Sommen-Aneby öppnades för allmän trafik den 23 november 1874. Då drog man in diligens- och kärrposterna mellan Boxholm och Eksjö samt poststationerna i Wallstorp, Marbäck och Bredestad. Wallstorpsborna fick vända sig i postärenden till järnvägsstationen i Aneby.

Reftele sockens poststation fick sockennamnet vid tillkomsten 1874. När järnvägen Halmstad-Värnamo öppnades för allmän trafik den 15 september 1877, flyttades den till järnvägsstationen med namnet **Ölmestads station**. I Ölmestads socken vid Vättern söder om Gränna öppnades den 1 april 1874 en poststation med sockennamnet. Det var bäddat för felsortering, när järnvägsstationen med namnet Ölmestads station blivit verklighet. Det kan synas underligt att det skulle dröja nära nog åtta år, innan man gjorde något radikalt åt detta. Ändå föreslog postinspektör Frans Boberg i Göteborg namnförändring redan i ett brev till poststyrelsen den 21 maj 1878, vilket avslutades med följande text

"Då icke nekas kan, att dirigeringen av posten till de olika stationerna har sina stora svårigheter, så länge namnen äro så föga skilda, så tillåter sig postkontoret hos Kungl. Generalpoststyrelsen hemställa huruvida icke möjlighet kunde förefinnas att tilldela endera poststationen en annan benämning".

Poststyrelsen fann vid föredragning av ärendet den 23 maj 1878 att det inte fordrade någon åtgärd. Detta berodde troligen på att man då var färdig med planeringen för lantbrevbäring i Jönköpings län, varvid enligt preliminära kontakter med länsstyrelsen poststationen vid Ölmestads kyrka skulle dras in. Så blev det också, även om dess indragning skulle dröja till halvårsskiftet 1879. Men brev fortsatte att bli feldirigerade och från den 15 maj 1885 fick järnvägsstationen mellan Halmstad och Värnamo byta namn från Ölmestads station till **Reftele**. Sockennamnet kom alltså åter till heders.

Även om det framgår genom kursivering av de flesta namnen i sammanställningen på sid 16 att sockennamnen var tongivande vid benämning av 1874 års tillkommande poststationer i Jönköping län kan jag inte lämna dem helt därhän när det gäller namnfrågorna. Det var långt ifrån alla som låg i socknarnas centrum eller i kyrkbyarna, men till skillnad från de båda andra

smålandslänen tycks man i Jönköpings län ha tagit stor hänsyn till att bevara sockennamnen vid dop av poststationerna.

Jerstorps sockens poststation låg sålunda vid starten i kronolänsmansbostället Eskilstorp, Sanderyds poststation på hemmanet Åsa, Månsarps hos en handlande i Taberg, Angerdshestra i hemmanet Ekåsen, Stengårdshults i hemmanet Styrshult, Kulltorps i hemmanet Aggarp och Kållerstads sockens poststation i ett hemman med namnet Stengårdshult långt söder om socknen med samma namn. Man kan inte spåra några starka viljor som försökte bevara by- eller gårdsnamn i samma usträckning som man gör vid studium av motsvarande förhållanden i Kronobergs och Kalmar län. Bristen på grundmaterial vid fastställande av poststationsnamnen gör att man här endast kan hänge sig åt gissningar. I avsnittet *Poststationer öppnade senare än 1874* behandlar jag i stället några fall som jag kan dokumentera för poststationer som inte tillkom i särskild brådskas. Här skall jag avslutningsvis nämna exempel på hur namn efter hand ändrades för några andra av 1874 års poststationer i Jönköpings län.

Den 19 mars 1876 anmälde postinspektör Bengt Johan Geijer vid södra distriktets järnvägspostinspektion att det nästan dagligen förekom förväxlingar mellan de båda poststationerna Hyllstofta och Hylletofta. Den till namnet snarlika poststationen hade inrättats i Skåne den 1 februari 1876. Det blev inte nykomlingen som fick ändra sitt namn utan den redan mer än två år gamla småländska poststationen, kanske beroende på att denna inte låg i en järnvägsstation. Landskansliet i Jönköping föreslog den 12 april 1876 i ett brev till poststyrelsen *"att poststationen i bemälda Hylletofta måtte efter den i närheten belägna byn Bjärkaryd tilldelas namnet Bjärkaryd"*. Namnändringen genomfördes den 1 juli 1876. Poststationen drogs in med september månads utgång 1879 men återöppnades vid 1882 års ingång, sedan kommunen lovat att betala lönen till föreståndaren. Det blev aktuellt med namnändring igen, sedan postmästaren i Karlskrona skrivit den 5 mars 1910 till postdirektionen i Malmö, att det ofta förekom felsändningar på grund av namnlikheten mellan Bjärkaryd och den blekingska järnvägsstationen med namnet Björkeryd. Vid förfrågan uppgav Nättraby - Eringsboda Järnvägsbolag att det syntes lämpligare att ändra den småländska poststationens namn än den blekingska. Poststyrelsen beslöt att poststationen Bjärkaryd från den 1 augusti 1910 skulle kallas **Pilagården**. Det var namnet på den hemmansdel, där poststationen varit förlagd *"allt sedan den öppnades"*, som det står i remissyttrandet från postdirektionen i östra distriktet.

Lannaskede sockens kyrka med sockennamnet låg vid Broby gästgivaregård. Socknen fick poststationsbeståndet utökat med en poststation med namnet Lannaskedebrunn den 1 augusti 1885, när järnvägen mellan Sävsjö och Vetlanda öppnades för allmän trafik. Samtidigt flyttades den ursprungliga poststationen från gästgivaregården till järnvägsstationen med namnet Lannaskede. Under tio år fanns de båda järnvägsstationerna Lannaskede och Lannaskedebrunn helt nära varandra. Det vållade ibland

förväxlingar och posten hamnade på fel plats. Önskemål om att ändra namnet Lannaskede växte fram så småningom och 1894 föreslog styrelsen för Vetlanda-Sävsjö järnväg, att järnvägsstationen i Lannaskede skulle heta Brodal. Postmästaren i Vetlanda ansåg att detta namn var mindre lämpligt eftersom det fanns en poststation med namnet Brodalen i Bohuslän. I Lannaskede var poststationsföreståndaren motståndare och skrev: *"Om en namnförändring i alla fall torde anses behövlig, så vågar jag föreslå det stationen måtte få heta Landsbro och således uppkallas efter både socknen och byn - Lannaskede Broby"*. På grund av kommunalt motstånd fördröjdes ärendet men i september 1894 hade järnvägen i sin slutanmälan inte något att anmärka mot de under mellantiden föreslagna namnen Landsbro, Trishult eller Rosenholm, *"men i fall ett förord bör givas, lämnas detta åt namnet Landsbro"*. Poststyrelsen beslöt att namnet skulle vara **Landsbro** från juni månads ingång 1895. Genom att senare tiders centralbyråkrater döpte om poststationen i Myresjö till Landsbro 2, fick den ursprungliga poststationen tilläggs-siffran 1 den 1 oktober 1971.

Poststationen i **Mulseryd** socken fick vid tillkomsten med 1874 års ingång socknens namn, men den låg i Lilla Bosarp i socknens södra utlöpare. Valet av plats hade med all säkerhet att göra med strävan att se till att civilstatens tjänstemän fick bästa möjliga postservice. Inte långt från Lilla Bosarp, där poststationen inrättades hos nämndemannen Sven Jönsson, hade kronolänsman Carl Orre sitt boställe. Man bortsåg således från det behov som invånarna i kyrkbyn kunde ha. Efter den ordinarie kommunalstämman i Mulseryds församling i skolhuset den 28 december 1892 framhölls i ett brev till poststyrelsen att Lilla Bosarp låg *"å det näst längst i söder belägna hemmanet i en nära 3 mil långsträckt socken, som just där poststationen är förlagd, är synnerligen glest befolkad. Poststationen heter visserligen Mulseryd, men Mulseryds socken har med nuvarande postförhållanden ej den ringaste nytta av att ha poststationen inom sitt sockenområde; utan denna fördel tillfaller egentligen den på ömse sidor om den smala sockendelen, liggande i N:a Unnaryds socken, som därförutom har sin egen poststation, nämligen Mohärad vid Unnaryds gästgivaregård, ej mer än 6½ kilometer från Mulseryds poststation, således 3 kilometer längre avlägsen från sin egen poststation än den närmast söderut liggande stationen Mohärad"*.

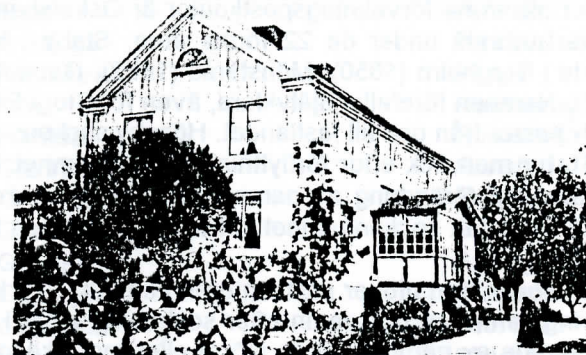
Slutresultatet efter flera remissomgångar blev att Mulseryds kyrkby fick en poststation i kyrkbyn den 1 juli 1899, benämnd **Mulseryd**, samtidigt som den i Lilla Bosarp byttes ut mot en närliggande med namnet **Stora Bosarp**. Den förlades till länsmansbostället med länsmannen Hugo Blomstrand som föreståndare,

Poststationen i Lommaryds socken fick vid tillkomsten med 1874 års ingång namnet **Lommaryd**, belägen vid Hullaryds gästgivaregård. Det skulle dröja ända till den 1 maj 1916, innan socknen fick en poststation i själva kyrkbyn. Detta föregicks av en flerårig kamp som inte saknar poänger. Jag har redovisat den i boken "På post i Norra Småland".

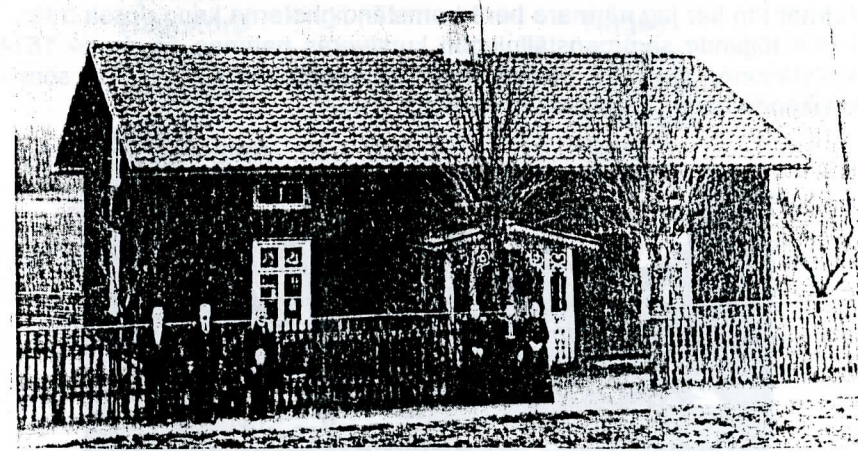
Resultatet blev att den första poststationen döptes om till **Hullarydsby**, medan den nya i kyrkbyn fick överta namnet Lommaryd.

Ett suffix blev också lösningen för att undvika sorteringskomplikationer för poststationen i Askeryds socken. Den drogs in den 30 september 1879 men öppnades på nytt den 1 maj 1908, då med namnet **Askeryds kyrkby**, för att undvika förväxling med den skånska poststationen Askeröd.

En annan skånsk poststation, Gärsnäs, som öppnades med 1883 års ingång, tvingade fram förändring av **Järsnäs** sockens poststation. Landskansliet hänvisade i sitt brev till poststyrelsen den 2 januari 1883 till *"den av Järsnäs socken omgivna och inom större delen därav sig sträckande sjön Nätarn"*. Poststyrelsen beslöt för tillämpning från den 1 februari 1883, att den då drygt nio år gamla poststationen i Järsnäs socken skulle heta **Nätarn**.

Årset var en av Jönköpings läns äldsta poststationer. Den öppnades den 1 oktober 1863 och fick namn efter läget, inte efter socknen (Fröderyd), från början förlagd till en handelsaffär.

Detta är Svenssons lanthandel i Mulseryd. Här låg poststationen i kyrkbyns närhet från den 1 juli 1899, när sockenborna efter upprepade försök under ett kvarts sekel äntligen fått gehör för sin önskan att inte behöva bege sig till Lilla Bosarp i postärenden. Bilden ur Postmusei fotosamling.

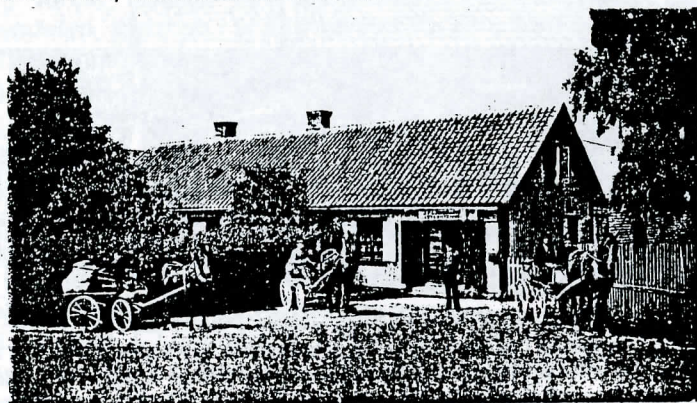
Kalmar län

Det fanns 26 postanstalter inom Kalmar län, innan kronobrevbäringsreformen genomfördes med 1874 års ingång och beståndet då utökades med 81 poststationer. Dessa specificeras i likhet med vad fallet är med de båda andra smålandslänen på en särskild sida i det följande. Dessförinnan ägnar jag några ord åt de före 1874 befintliga postanstalterna, även om deras namn bara i ett par fall skiljer sig från socken- eller köpingsnamnen.

Äldst bland förvaltningspostkontoren är det i Kalmar, inrättat någon gång mellan 1636 och 1641, därefter Vimmerby och Västervik, öppnade 1641-1643 samt Stora Rör i Högsrums socken på Öland, öppnat den 1 november 1750. Därefter tillkomna förvaltningspostkontor är Oskarshamn (1834) med namnet **Döderhultsvik** under de 22 första åren, Staby i Högsby socken (1845) och de i Borgholm (1850), Mönsterås (1852), Gamleby (1855) samt Mållilla (1861). Namnen förefaller självklara, även för Stora Rör såsom viktig hamnplats för poster från och till fastlandet. Högsby sockens postkontor låg i hemmanet **Staby** men fick efter förflyttning sockennamnet **Högsby**. Detta föranledde samtidigt förändring av namnet på **Högby** sockens poststation på Öland som hade fått sockennamnet vid tillkomsten. Den fick nu namnet **Gaxa**.

De 17 poststationer som utöver postkontoren kom till inom Kalmar län före kronobrevbäringsreformen fick namn efter socknarna utom i ett par undantagsfall, motiverade av namnen på de större eller mera kända orter, där de öppnades, nämligen **Ankarsrum** i Hallingebergs socken, **Färjestaden** i Torsslunda socken och **Ottenby** i Ås socken. I mina skrifter om posthistoria i Kalmar län har jag närmare berört omständigheterna kring dessa orter.

I den följande sammanställningen kursiveras namnen på de av 1874 års poststationer, som fick socknarnas eller köpingarnas namn. De som hade avvikande namn, markeras med fetstil.

Färjestadens poststation under den period den fanns i garverifabrikören J F Ljungkrantz' läder- och diversehandel

Alböke
Algutsrum
Alsjöholm
Berga
Blackstad
Bockara
Bredsättra
Brånahult
Bäckebo
Dalhem
Ed
Egby
Frödinge
Fogelfors
Föra
Förlösa
Gladhammar
Glömminge
Gräsgård
Grönskåra
Gårdby
Gärdsrum
Hagby
Harby
Hjorthed
Hingstorp
Hossmo
Hulterstad
Hultsfred
Hästhagen
Högby
Högsrum
Igellösa
Ishult
Järeda
Kolsebro
Krafslösa
Kråksmåla
Kyrkeryd
Kårby
Lindhem

Lindstorp
Locknevi
Lofa
Långemåla
Långlöt
Lönneberga
Mortorp
Mörbylånga
Norra Möckleby
Odensviholm
Pataholm
Pelarne
Persnäs
Påryd
Rockneby
Rumskulla
Runsten
Replinge
Smedby
Spånga
Stenåsa
Storebro
Störlinge
Södra Möckleby
Södra Wi
Tingby
Tjurlösa
Torsslunda
Tryserum
Tuna
Tveta
Vassmolösa
Vena
Vickleby
Virserum
Westertryserum
Westrum
Wi
Österåker
Östingstorp

Jämfört med Jönköpings län visar Kalmar län påtagliga avvikelser från systemet med att ge poststationerna sockennamn. Här har man i långt större utsträckning tagit hänsyn till namnen på de byar eller gårdar, dit poststationerna förlades, än vad man gjorde i de båda andra smålandslänen. Jag berör i det följande ett antal av de poststationer som markerats med fetstil i sammanställningen men i allmänhet inte dem som fått namn efter den större by eller det samhälle de förlagts till, även om detta inte stämmer överens med sockennamnet. Då samtliga poststationer öppnades som ett resultat av kronobrevbäringsreformen upprepar jag i fortsättningen inte deras tillkomstdatum den 1 januari 1874.

Ordföranden i Oskars sockens kommunalnämnd och -stämma C P Håkansson föreslogs av länsstyrelsen till föreståndare för den poststation som öppnades vid den nyinrättade postföringslinjen från Vassmolösa. Han var handlande och poststationen hamnade i hans affär i **Alsjöholm**.

Postkontoret i Staby fanns redan i Högsby socken, när poststationen med namnet **Berga** också öppnades där, även denna hos en handlande. Hans affär låg i Berga by och det syntes naturligt att poststationen fick samma namn. När poststationen ett halvt år senare flyttades till den nyinrättade stationen vid bandelen Oskarshamn-Hultsfred, behöll den namnet Berga. Denna plats blev järnvägsknutpunkt 1897.

Mörlunda socken fick inte bara en poststation med sockennamnet utan också en med namnet **Bockara**, belägen i byn med detta namn. Det var kanske naturligt att använda det namnet för att undvika förväxling, om nu namnfrågan över huvud taget fördes på tal. Det kan synas väl frikostigt att förlägga en poststation också i Bockara med relativ närhet till Berga. Bockara poststation drogs emellertid in den 7 november 1874 och dess fåtaliga kunder hänvisades till järnvägspoststationen i Berga.

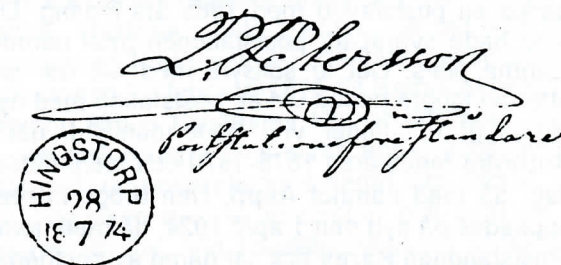
Poststationen i Västra Eds socken fick namnet **Ed** från starten, förlagd till skolan. Den 18 juli 1879 öppnades Dalslands järnväg på sträckan mellan Sunnanå och Kornsjö. I samband därmed ersattes lantpoststationen med namnet Kolslätt med järnvägspoststationen Ed. Det föranledde ändring av det småländska postnamnet till Edsbruk från den 25 juli. Detta accepterade landskansliet i Kalmar vid förfrågan god tid i förväg men uttalade att stationen vid Dalslands järnväg "*borde till namnet Ed få ett tillägg, häntydande på orten eller landskapet*". Det var då för sent att ge den dalsländska stationen någon annan beteckning. Om detta skickades den 9 juli 1879 ett telegram från järnvägsbolaget till poststyrelsen med texten "*Biljetter och allt tryckta för 'Ed', ogörligt ändra*". Det kan vara svårt att förstå att poststationen inte kunde få ett tilläggsnamn även om den låg i järnvägsstationen.

Kråksmåla socken fick två poststationer samtidigt, en med sockennamnet och en med namnet **Grönskåra** med namn efter byn där den inrättades.

Det tycks ha fallit sig naturligt att döpa en av södra Möre härads tolv nya poststationer till **Harby**, såsom belägen hos handlanden H Jansson i byn med detta namn i Ljungby socken. Avståndet till järnvägsstationen i Trekanten var blott en kvarts mil och poststationen drogs in den 31 maj 1875, varvid kunderna hänvisades till järnvägspoststationen.

En tingskrivare utsågs till föreståndare för den poststation som öppnades vid llingetorps by nära Torsås kyrkby. I poststyrelsens beslut angavs poststationens namn som **Hingstorp**. Hingstorp finns och fanns inte i sinnevärlden. Att namnet och datumstämpeln fick denna utformning beror på en felläsning under den brådska som rådde inför årsskiftet 1873/1874. Det handskrivna ordet llingetorp kan lätt läsas som Hingetorp eller vid slarvig avskrift i nästa led som Hingstorp.

Hingetorp

Poststationens namn ändrades den 1 oktober 1874 till Torsås. Det från början avsedda namnet **llingetorp** tillfördes poststationsförteckningen en gång, så sent som den 1 november 1924. Det blev en järnvägspoststation vid bibanan Torsås-Gullabo av Östra Blekinge Järnväg.

Vid Applerum i Harby socken låg gården **Hästhagen**. Den poststation som öppnades där fick gårdens namn, vars ägare, ställmakaren P Nilsson blev föreståndare. Med poststationens indragning vid årsskiftet 1875/1876 hänvisades kunderna till poststationerna i Mortorp och Vassmolösa.

Voxtorps sockens enda poststation förlades till byn **Igellösa** och fick detta namn. Även denna drogs in efter två år, samtidigt som poststationen med namnet **Värnanäs** öppnades i Halltorps socken. Den sistnämnda poststationen låg i Carl Axel Mannerskantz' gård. Han var godsägare och riksdagsledamot. Hänsyn togs inte bara till hans önskan om en egen poststation utan också till valet av namn.

Handlanden J O Johanssons affär i **Ishult** blev plats för en av de två nya poststationer som samtidigt öppnades i Tuna socken, den andra med socknens namn. Jag har inte funnit någon anteckning som skulle kunna peka på att namnvalet diskuterades.

Poststationen med namnet **Kolsebro** i Ukna socken låg i en affär utmed postföringslinjen mellan Åtvidaberg och Gamleby. I ett brev till poststyrelsen den 17 maj 1874 uttryckte föreståndaren M R Weslien oro för de rykten han hört om att poststationen skulle flyttas till kyrkbyn. Han argumenterade för sin sak "*ty stationen är nu förlagd närmast till länsmanskontoret och Lindhems poststation och tillgänglig för hela socknen*". Han tillade att det var riktigt att poststationen fanns kvar i Kolsebro åtminstone tills den planerade järnvägen mellan Linköping och Västervik blev förverkligad. Så blev det också och den 15 september 1879 flyttades hans poststation till järnvägsstationen med namnet **Nelhammar**.

Till bostaden för fjärdingsmannen A Högstedt i **Krafslösa** förlades poststationen i Kläckeberga socken. Byn låg vid den redan befintliga postföringslinjen mellan Kalmar och Västervik och blev utgångspunkt för en ny postföring till Förlösa och Östingstorp.

I S:t Sigfrids socken öppnades alldeles intill kyrkbyn en poststation som fick namnet **Kyrkeryd**. Den avvecklades samtidigt med poststationerna Igelösa och Hästhagen vid 1875 års utgång. Med sockennamnet **Sankt Sigfrid** öppnades en poststation med 1885 års ingång. Den fick samma föreståndare som hade svarat för poststationen med namnet Kyrkeryd under två år på samma plats. Det är sällsynt med fall där samma föreståndare anställts efter en längre period vid en poststation med nytt namn på samma plats. Ett jämförligt fall finner vi i Södermanland, där poststationen med namnet **Botholm** fanns åren 1875-1879 och återinrättades på det nya seklets första dag, då med namnet **Aspö**. Den drogs in redan efter halvtannat år men öppnades på nytt den 1 april 1924, då med namnet **Mälarpö**.

Poststationen **Kårby** fick sitt namn av posthemmanet och gästgivaregården där den fanns vid postlinjen Vimmerby-Västervik. Poststationen **Lindhem** (Hannäs socken) låg i handlanden L O Blomqvists affär och fick byns namn, medan poststationen **Lindstorp** fick namn efter den gård i Djursdala socken, där dess föreståndare organisten C J Lindebäck bodde. Det kan synas underligt att Lindebäck i ett brev till poststyrelsen den 20 augusti 1874 frågade om poststationens namn kunde få ändras till Djursdala. Detta gick poststyrelsen inte med på.

Poststationen i Odensvi socken fick namnet **Odensviholm**. Därmed var risken eliminerad för sorteringsfel av post till den västmanländska poststationen med namnet Odensvi, något som man dock inte torde ha haft för ögonen när namnet fastställdes. Det valdes efter godset där den var belägen med inspektor C J Pettersson som föreståndare.

Karlslunda sockens poststation fick namnet **Påryd** efter den by, där den låg och i Ryssby socken öppnades poststationen **Rockneby** med kronolänsmannen J E Colliander som föreståndare. Sockennamnet kom inte på tal och hade inte kunnat användas eftersom poststationen **Ryssby** fanns i Kronobergs län.

I Hallingebergs socken i södra Tjust residerade kronolänsman G M Bökelundh. Han blev föreståndare för den poststation som fick namn efter hans gård **Spånga**, ett namn som ändrades till sockennamnet **Hallingeberg** från den 1 juli 1877. Postmästaren i Kalmar fann vid inspektion att poststationen var olämpligt belägen och skrev i ett brev till poststyrelsen den 6 september 1878 att "*poststationen erhållit sitt läge huvudsakligen till förmån för ortens kronolänsman*". Det blev ingen åtgärd efter styrelsens prövning, men när länsmannen slutade den 1 juli 1886, flyttades poststationen från hans boställe till kyrkbyn, där folkskolläraren blev föreståndare. Försök av postmästaren i Helsingborg 1916 och 1923 att ändra namnet för Hallingebergs poststation motiverades av iakttagna felsorteringar av brev till Hallingeberg resp Helsingborg. Det blev ingen åtgärd.

I Dörby socken öppnades en poststation med namnet **Tingby** hos kronofjärdingsmannen A J Gummes. Med tillkomsten av järnvägen Emmaboda - Kalmar flyttades poststationen till järnvägsstationen **Smedby** den 9 augusti 1874 och fick detta namn. På Öland fanns redan poststationen Smedby i socknen med samma namn. De olägenheter detta vållade rättades till först med 1876 års ingång genom prefixet **Ölands**, då två andra öländska poststationer av motsvarande skäl fick detta prefix, nämligen **Egby** och **Segerstad** (ill sid 13). Senare fick även andra poststationer prefixet **Ölands**.

En annan öländsk poststation, **Tjurlösa** i Löts socken, har sitt speciella intresse. Innehavarna av hemmanen Tjurlösa nr 1-7, däribland poststationsföreståndare Per Persson, skrev den 22 februari 1875 till Kammarkollegium och begärde att deras hemman skulle benämnas Norrby. Utslaget följde ansökans syfte, stadfästes och lästes upp i Löts kyrka under gudstjänsten den 1 augusti 1875. Men därmed var poststationens namn inte ändrat. Per Persson skrev därför till poststyrelsen den 18 november och begärde att poststationen skulle benämnas Norrby. Vid handläggningen i Stockholm fann man namnet Norrby olämpligt, eftersom det vid sortering lätt kunde förväxlas med Norrbo i Gävleborgs län. Beslutet blev i stället att poststationen skulle få sockennamnet **Löt**, vilket genomfördes den 1 maj 1876.

Genomgående tycks inte sockennamnen ha varit särskilt tungt vägande när landskansliet skickade namnförslagen för Kalmar län till poststyrelsen. Bland andra än de redan lämnade exemplen kan nämnas **Wi** i Källa socken på Öland. I hemmanet Wi bodde socknens skollärare och klockare, som utsågs till poststationsföreståndare. Sedan han sålt sitt hemman, skrev han den 2 juli 1875 till postmästaren i Borgholm och bad att få poststationen flyttad till Källa skolhus, där han bosatte sig. Han önskade samtidigt att poststationens namn skulle ändras till Källa. Det blev avslag och poststationen drogs in den 31 mars 1876. Som framgår av sid 29, tillkom senare en poststation med namnet Källaberg.

Den poststation som öppnades i skolhuset vid Åby kyrka fick namnet **Österåker**. I samband med att poststationsföreståndaren och skolläraren J P Svensson fick avsked från lärartjänsten fördes namnfrågan på tal. Postmästaren i Kalmar anmälde den 26 december 1881 till poststyrelsen att det "*ofta inträffat att poststationsbenämningen Österåker givit anledning till felsändning av brev, vilka burit adress Öster-Åker och detta varit förhållandet huvudsakligen med brev från Stockholm*". En poststation med namnet Åkersberg (namn Åkersberga från 1901) hade inrättats i Österåkers socken i Stockholms län 1874. Efter samråd med landskansliet i Kalmar beslöt poststyrelsen, att poststationen Österåker från den 1 april 1882 skulle benämnas **Läckeby** "*efter det i grannskapet av poststationen belägna gods med samma namn*".

Poststationer öppnade senare än 1874

I detta avsnitt väljer jag ut några exempel på namnval som kunde göras mera i lugn och ro än vad fallet var under "den stora vågen" 1874-1875. Jag presenterar dem här i ordning efter de tidpunkter då namnfrågan varit aktuell och inleder varje avsnitt med att ange detta årtal. Det är några slumpvis valda exempel som skulle kunna kompletteras med många andra, i all synnerhet om man sträcker sig utanför smålandslänen.

1885

När poststationen med namnet **Rottne** öppnades i Söraby sockens skolhus den 1 april 1885, tycks det inte ha förevarit någon diskussion kring namnfrågan. Postmästare Janne Lagerström i Växjö uppgav i sitt brev till poststyrelsen den 17 maj 1884 att han ansåg sig "*skyldig tillstyrka såväl poststations som postsparbankskontors inrättande vid Söraby kyrka, vilken poststation torde böra benämnas Rottne*". Det var först med järnvägens tillkomst 1895 som namnfrågan fördes riktigt på tal. Poststationen skulle förenas med järnvägsstationen. Poststyrelsen var beredd acceptera ett förslag om att inrätta poststationer i de blivande trafikstationerna Stojby, Söraby, Örken, Sandreda och Klavreström. Efter någon tid meddelade verkställande direktören i Växjö-Klavreströms Järnvägs AB att namnen Stojby, Söraby och Örken blivit utbytta mot benämningarna Norrgårda, Rottne och Braås. Det hade inte skett utan diskussioner mellan representanter för berörda samhällen, vilka var och en kämpade "för sitt namn" på bygdens järnvägsstation. Postens synpunkter hade vägt tungt. Det fanns risk för sorteringsförväxling om de ursprungligen föreslagna stationsnamnen hade blivit fastställda. Vid den tiden fanns det nämligen poststationer med namnen Stoby, Sörby och Örkened.

1899

I Bröms vid gränsen till Blekinge gjordes upprepade framställningar om en poststation som resulterade i poststyrelsens beslut om en sådan med byns namn **Bröms** från den 1 februari 1889. Tio år senare öppnades järnvägen Gullberna-Torsås för allmän trafik. Detta ledde till indragning av lantpoststationen Bröms samtidigt som en järnvägspoststation med namnet **Brömsebro** öppnades alldeles söder om länsgränsen.

1890

Poststationen **Hjorthed** fick socknens namn när den öppnades med 1874 års ingång, men den låg vid Falsterbobruk. Den 16 november 1879 inrättades en förenad post- och järnvägsstation med namnet Hjorted och då ändrades namnet på den ursprungliga lantpoststationen till Falsterbobruk. Även järnvägsstationen låg på ett avstånd från kyrkbyn, men en framställning från ett antal sockenbor den 12 december 1882 att få en

"filialpoststation" vid Hjorteds kyrka avlogs. Nya försök ledde till en "långbänk" som inte avgjordes förrän efter att länsstyrelsen uttalat i ett brev till poststyrelsen den 8 juli 1889 "*att det vore önskligt att en ny poststation bleve inrättad i närheten av Hjorteds kyrka*". Poststyrelsen beslutade om bifall från 1890 års ingång och den nya poststationen fick namnet Hjorted samtidigt som järnvägspoststationen med samma namn fick ändra namn till **Hjorteds station**.

1894

Namnet för poststationen i Bergs socken blev **Bergslund** när den efter flera framställningar kunde öppnas den 1 juli 1894 vid skolan i kyrkbyn. Namnet Berg var redan upptaget av en poststation i Östergötland. Som framgår av brevet på sid 33 valde man Bergslund av två alternativ som länsstyrelsen tog upp till prövning. Utan ändring av namnet flyttades poststationen efter en tid till Sörskog och därefter till sockenstugan.

1906

Ett försök att få en poststationen i **Källa** socken på Öland efter indragning av poststationen **Wi** när den var blott två år gammal misslyckades. Med tillkomsten av järnvägen Böda-Borgholm, som öppnades för allmän trafik med december månads ingång 1906, fick socknen en järnvägsstation med namnet **Källaberg**. Man kunde inte använda sockennamnet oförändrat på grund av risk för felsortering av post till **Källna**, en då två år gammal skånsk poststation. Järnvägsstyrelsens brev i detta ärende återges på häftesomslagets baksida som exempel på en vanlig standardskrivelse under tiden för järnvägarnas framväxt.

1908

Efter lång utredning och med markerat motstånd från föreståndaren för **Nye** sockens år 1874 inrättade poststation fick socknen en andra poststation i Farstorp. Det var nödvändigt att ge den ett namn som avvek från den redan befintliga skånska poststationen med namnet Farstorp och man löste detta genom ett naturligt prefix. Poststationen med namnet **Smålands Farstorp** öppnades sålunda den 1 augusti 1908.

1911

Poststationen med namnet **Rydsbrunn** öppnades den 1 juni 1911 och hölls öppen under sommarmånaderna till och med 1922. Namnfrågan tycks inte ha vållat några problem, även om postmästare Johan Gottmar Dahl i Karlshamn hade vissa funderingar på namnet, när han redan 1903 till poststyrelsen anmälde behovet av en "*en enklare postanordning vid Ryds sanatorium, som skulle kunna kallas för Ryds filialpoststation eller Ryd 2 eller ock lantbrevbäringsställe, ehuru även sistberörda benämningar äro högst oegentliga*".

1913

I ett brev till poststyrelsen i september 1912 framhöll ett par företrädare för befolkningen i **Sanna** förstadssamhälle vid östra delen av Jönköping, att postförhållandena var synnerligen besvärliga för de ca 750 invånarna. Det

blev ett i tiden utdraget ärende, ur vilket jag hämtar en del av postdirektionens yttrande i ett brev till poststyrelsen för att motivera en poststation i Sanna: *"Belägen inom Huskvarna stad på endast 1 kilometers avstånd från postkontoret där har Rosendala poststation berättigande endast för förmedling av posttrafiken till och från Sanna. Det kan icke nekas, att det i längden blir obekvämt för Sanna att i postala angelägenheter nödgas anlita en poststation, som ligger å en plats, med vilken Sannaborna i övrigt ha blott ringa kommunikation. En förflyttning av poststationen från Rosendala till Sanna komme därför att fylla ett länge känt behov"*. Postdirektionen tog också upp namnfrågan och framhöll att Sanna lätt skulle kunna föranleda förväxling med de redan befintliga poststationerna Sanda på Gotland och Landa i Hälsingland. I lagfarts- och jordeböcker var platsens namn **Vättersnäs**, vilket ansågs mer egenartat och lämpligt. Poststyrelsens beslut den 6 juni 1913 följde postdirektionens framställning. Den sedan september 1894 befintliga järnvägspoststationen Rosendala drogs in och sannaborna kunde glädja sig åt ett bättre beläget serviceställe genom poststationen med namnet Vättersnäs. Den drogs in den 16 oktober 1961.

1922

Göteryds socken fick sin andra poststation den 16 november 1922 med namnet **Delary**. Efter en eldsvåda i Ry skjutsstation, där poststationen med namnet Göteryd var belägen, var Göteryds poststation under en del av 1887 förlagd till Delary. Efter flera försök lyckades man få gehör för en permanent poststation i brukssamhället. Frågan om stavningen av namnet på den nya stationen fördröjde dess tillkomst något. Genom äldre dokument måste Strömsnäs Bruks AB bevisa, att det inte var riktigt med bokstaven *d* i slutet av ordet Delaryd. Ett sådant dokument var ett fastebrev som börjar så här: *"SUNNERBO HÄRADS RÄTT gör veterligt Att år 1853, den 17de September, vid allmänt Ting med berörde Härad lät Herr Regiments Auditeuren Jakob von Post anhålla om Härads-Rättens Fastebref å halfva Jernbruks och Lant-egendomen Delary eller Ry, bestående af hälften uti följande inrättningar..."* Vid poststyrelsens fortsatta handläggning av ärendet gjordes en anteckning den 30 oktober 1922 att ortnamnskommitténs sekreterare Erik Noréen telefonledes meddelat, att kommittén hade godkänt namnet Delary.

1923

Det påstås att den envise svensk-amerikanen Malte Liewen Stierngranat lyckades förmå SJ att anlägga en station vid Stjärneborg, där han hade byggt sitt slott. Upprepade gånger lär han ha dragit i nödbromsen och triumferande stigit av tåget. Sedan han lovat att betala stationshuset, gav SJ med sig och han uppges själv ha gjort ritningen till byggnaden. När det åtskilliga år senare blev beslut om en poststation på platsen från april månads ingång 1923, fick denna slottets namn **Stjärneborg**. Poststationen låg från början inte i stationshuset utan i Nobynäs pensionat 700 meter från hållplatsen. Tio år senare flyttades poststationen till hållplatsen men drogs in den 31 maj 1964.

1924

Vid bandelen Emmaboda-Karlskrona låg en hållplats med namnet Linnefors. När de närboende efter flera försök lyckades få bifall på framställning om en poststation, hade namnet Smålands Hofgård föreslagits vid kommunalstämman den 30 december 1923. Man framhöll då att det var ett gammalt vackert namn och att den egendom, där hållplatsen var belägen, av ålder hade kallats Hofgård. Hållplatsens namn kunde inte användas av risk för förväxling med Lindfors i Värmland. Smålands Hofgård förkastades, då det fanns en poststation med namnet Hafgård i Skåne och en med namnet Hofgården i Bohuslän. Poststationen fick i stället ett av kommunalstämman alternativt föreslaget namn, **Skäppebo**, när den öppnades den 1 april 1924. Tydligt ansågs senare risken för förväxling med poststationen Lindfors överdriven, för namnet Skäppebo byttes ut mot **Linnefors** den 15 maj 1939, då ett mycket stort antal poststationer fick ändrade namn.

1925

Efter genomförd utredning konstaterade postdirektionen i Linköping i ett brev till poststyrelsen i mars 1925 att en poststation i Örserum *"skulle komma att betjäna icke endast badgäster utan ett rätt stort antal i trakten fast bosatta personer"*. Efter stark argumentering hemställde postdirektionen att en poststation med namnet Örnberget (bland flera ifrågasatta alternativ) skulle inrättas med samtidig omreglering av bl a lantbrevbäringen från Gränna. Sekreterare A W Dufwa vid Ortnamnskommittén anmälde till poststyrelsen den 15 april 1925 som sin åsikt att namnet **Öreserumsbrunn** vore *"att föredra framför övriga föreslagna benämningar"* och poststyrelsen följde detta råd i sitt beslut om att inrätta poststationen den 1 juni 1925.

1936

En poststation med namnet **Vivljunga** öppnades vid 1936 års ingång. Den förlades till byn Vivhult i Hinnerys socken i Sunnerbo härad. Bynamnet kunde inte användas på grund av risk för sorteringsförväxling med den blekingska poststationen Vilshult i Kyrkhults socken. Man valde i stället namnet på en fastighet i Vivhults by.

1946

Postombudet **Karlshult** i Dalhems socken ersattes med en poststation den 1 juli 1946. I ett brev till Ortnamnskommissionen den 24 april 1946 skrev poststyrelsen, att benämningen Karlshult låg närmast till hands. Så kallades även telefonväxelstationen där. Men man riskerade förväxling med poststationen med namnet Varshult och poststyrelsen förslög att poststationen skulle få namnet Karlshultsby. Postmästaren i Gamleby hade alternativt föreslagit Olstorp, men postdirektionen fann risk för förväxling med poststationen Olofstorp i Västergötland.

Ortnamnskommissionen ansåg benämningen Karlshultsby mindre lämplig, då Karlshult inte var någon by *"utan endast en avsöndring från 1 mtl Olstorp nr 1"*. Stamfastigheten var för övrigt inte heller någon egentlig by men uppfattades som en sådan. Därför förslög ortnamnskommissionen att poststationen skulle heta **Olstorpsby**. Därvid blev det också.

1947

Frågan om namnet för poststationen i Öjaby socken stöttes och blöttes länge innan poststationen med namnet **Helgevärma** öppnades den 15 november 1947. Öjaby sockens kommunalfullmäktige föreslog Helgasjö, vilket postmästare Henning Hjelmberg i Växjö avsåg. Men han insåg att sockennamnet, som borde ha varit det naturliga, inte kunde komma i fråga på grund av risk för förväxling med poststationen Öjaby vid Piteå. Han föreslog i stället namnet Helgevärma. Frågan togs åter upp med Öjaby sockens kommunalfullmäktige den 27 maj 1947. I protokollet noterades bl a följande:

"I händelse av att posten till Räfte och Öjaby utgår från Räfte, eller om posten till båda blir likartad, så att om förväxling av post sker, det omedelbart kan rättas, utan att den behöver gå tillbaka och sedan utskickas igen, det kan fördröja en hel dag i så fall, då skulle poststationerna heta Räfte 1 och Räfte 2. Skulle ej detta förslag heller vinna gehör, föreslår en enig fullmäktigekår att namnet bör bli Silversta.

A Silversta marker är poststationen planerad och namnet är i viss mån historiskt och marken dito, å området däromkring finnes en gammal källa benämnd 'Silversta Källa' vilken också är fridlyst".

Protokollet tycks ha fått postmästare Hjelmberg att ändra uppfattning eftersom han i ett nytt brev till postdirektören i Malmö den 6 juni tillstyrkte namnet Silversta. Postdirektionen hade emellertid redan hemställt hos poststyrelsen att poststationen skulle öppnas med namnet Helgevärma. Det försvann ur postanstaltsförteckningen med februari månads utgång 1972, då centralisering till huvudpostkontoret i Växjö av postutdelningen motiverade namnet Växjö 7. Med oförändrat namn överlämnades postkontoret på entreprenad år 1993.

Med anledning af Eders skrifvelse den 31 november 1874, i fråga om namn för en tillkommande poststation inom Bergs socken och Norrvidinge härad i egorna till Bergs Herrgård, för Landshöfdinge-Embete, sedan vederbörlig kronofogde upplyst, att poststationen är afsedd att förläggas till länshuset Bergslund i egorna till det Bergs Herrgård underlydande kommunen Bergs Fiskerigård samt att länshuset angårser egorna till det nämnda egendomen jämvel underlydande kommunen Ingelslopp, hvarest Norrvidinge härades tingsställe förord varit förlagdt, föreslås, att ifrågakommande poststationen skall mätts benämnas Bergslund eller Ingelslopp. Växjö Landshövding den 16 April 1874.
På Landshöfdinge-Embete vägnar:

[Handwritten signature]

Skrivelser avseende komplettering av 1874 års poststationsnät innehåller ofta preciseringar av poststationernas lägen och motivering till namnförslag

Herr. Kronolänsman
Man

Carl Orre
Mulseryd station
Sto. Bosarp

Kronolänsmannen Carl Orre hade sitt boställe i Stora Bosarp helt nära Lilla Bosarp, där Mulseryds sockens första poststation var inrymd. När poststationen efter sockenbornas upprepade framställningar flyttades till kyrkbyn, öppnades en ny poststation, denna gång förlagd till länsmansbostället. Den nya poststationen fick då namnet Stora Bosarp. Det här återgivna brevet skrevs under den tiden då Mulseryds socken bara hade en poststation, långt från kyrkbyn men helt nära länsmansbostället. Poststationens namn var ändå Mulseryd. Det var, till skillnad från principen i de båda andra smålandslänen, vanligt att 1874 års poststationer i Jönköpings län fick sockennamn även om de låg avsides från kyrkbyarna. Brevet tillhör Lennart Bergs samlingar.